

መግለጺ ናይ ዳህሳሲ ኣኼባ ኤትራውያን ንምጥጣዕ ሃገራዊ ዘተ፤

መእተዊ፤

ግዳሳት ምሁራት ከምኡውን መራሕቲ ቦርጌሳዊያን ማሕበራት ኤትራውያን ኣብ ኣርሊንግተን ቪርጂንያ ሕቡራት መንግስታት ኣመሪካ ዝርከቡ ማርያት ሆቴል ካብ 16 ክሳብ 17 ነሐሴ 2013 ዳህሳሲ ኣኼባ ኣካይዶም። ቀንዲ ኣትኩሮ ናይ'ቲ ኣኼባ ኣንጻር ውልቀ-መላኺ ስርዓት ንዝግበር ዘሎ ቃልስን ዘጋጥሞ ዘሎ ዕንቅፋታትን፤ ከምኡውን ዓማጺ ስርዓት ምስ ተኣልዮ፡ ኣብ ኤርትራ ደሞክራሲ ብኸመይ ይትከል ኣብ ዝብል ኣርእስቲ፡ ሓሳብ ንሓሳብ ኢሂን-ምሂን ንምባል እዩ። ሓደ ካብ'ቶም ኣገደስቲ ነጥቢ-ዘተ፡ ኣብ ደገ ዘሎዎ ፓለቲካውያን ውድባትን ቦርጌሳውያን ማሕበራትን ብኸመይ ናብ ሓደ ሃገራዊ ዋዕላ ኣኪብካ ሓባራዊ ቃልሲ ንምድልዳልን ደሞክራሲያዊ ስርዓት ንምትካል ዘድሊ ሓባሪ ስእሊ ምድላውን እዩ። ዕላማ ናይ'ዚ ኣኼባ፡ ናይ ፓለቲካዊ ዝምባለ ወይ ኣባልነት ብዘየገድስ፡ ኤትራውያን ብዛዕባ ዝካየዱ ዘሎ ጸረ-ምልካዊ ቃልስን፡ ድሕሪ ውድቀት ውልቀ-መላኺ ስርዓት ከኣ ክትካእ ዘሎዎ ደሞክራሲያዊ ኣመሓዳድራን፤ ኣብ ሓዳስ ኤርትራ ኣራሚ ዝኸውን ስልትታት ዝድህሰሱ መንገዲ ምድላይ'ውን እዩ ነይሩ። እዛ መግለጺት እዚ እምበኣር ንትሕዝቶን ዕላማን ናይ ዝተዘተየሎም ዛዕባታትን ከምኡውን ንመጻኢ ዝጥምት ንጥፊታትን ተብርህ እዩ።

ዝተዘተየሎም ዛዕባታት፡

1. ኣብ ኤርትራ ኣብ መንጎ ዝተፈላለዩ ሓላፍነታት ስራሕን፡ ኣብ መንጎ ደውላን (State) መንግስትን (Government) ቅዋማዊ ደረት ብዘይምህላው ሓደ ካብ'ቲ ዓንቃፊ ንደሞክራሲያዊ ስርዓት ምጅኑ ኣኼባኛ ኣስተብሂሉ። ደውላ (state) ብሓፈሽኡ መሰረታዊ ነጻብራቕ ናይ ሕብረተ-ሰብ ምጅኑ፡ ብፍላይ ድማ ልዑል ዕላማታትን ቅዋማዊ ትካላትን ዘንጸባርቑ ምጅኑ ኣኼባኛታት ተንቲኖም። ደሞክራሲያዊ ደውላ ብቅዋማዊ መንገዲ ዝተሰርዐ ዘይማኩል ሓድነታዊ ቅርጺ ከም ዓባይ ብሪጣንያ ወይ ድማ ፈረንሳ ኮይኑ ኣመሓዳድራ ስልጣን ናብ ዘባውን ኣውራጃውን ምምሕዳር ተመቓቑሉ፤ ብላዕለዎይ ሃገራዊ ቅዋም ይካየዱ። ወይ ድማ ደውላ ብፈደራላዊ መልክዕ ቆይሞ ከም ስዊዘርላንድ ወይ'ውን ናይጅርያ ክኸውን ይኸእል። ከምዚ ዓይነት ፍልልያት እኳ እንተሃለዉ ሕመረት ናይ ዘመናዊ ደሞክራሲያዊ ደውላ ግን ቅርጹ ብዘየገድስ ደውላን መንግስትን ብዘይማትእ ፍሉይ ምስ ዝኸውን እዩ። መንግስቲ (government) ኣብ ቅዋም ዝተመርኮሰ ናይ ምምሕዳር ቢሮክራሲያዊ ስራሓት ኮይኑ፡ ናይ ህዝቢ ድልዎትን ዕላማን ዘንጸባርቑ፡ ስልትታትን መደባትን ኣብ ግብሪ ዘውዕል፤ ናይ ህዝቢ ቁጠባውን ባህላውን ምዕባል ንቕድሚት ዝደፍእን ሃገራዊ ጸጥታ ዘረጋግጽን እዩ። እዚ ዝተጠቐሰ ልዑል ዕላማታት ኣብ ግብሪ ዝውዕል ግን ንጹር ዝኾነ ናይ ስልጣን ምክፍፋል ኣብ ናይ መንግስቲ ጨናፍር ምስ ዝህሉን፡ ኣብ ሕጋዊ ተሓታትነት ዝተመርኮሰ ሕብረተ-ሰብ ምስ ዝኸውን እዩ። ኣብ'ዚ እዋን'ዚ ኣብ ኤርትራ ደውላን (state) መንግስትን (government) ሓደ ኮይኖም ይርከቡ። ካብ'ዚ ዝተበገሰ ድማ ስርዓተ-ሕገ፡ ተሓታትነትን ግሉጽነትን ተነጺጉ፡ ደውላ ኣብ ኤርትራ ኣብ ገምገም ውድቀት ትርከብ። ሓደ ካብ'ቲ ክንመሃረሉ ዘሎና ኣብ ሓይሎ ሃገራት ኣፍሪቃ ፈጻሚ ኣካል ዓብላሊ ተራ ብምሓዝን ተሓታትነት መንግስቲ ብምድኻምን ውልቃዊ መሪሕነት ደውላ ከም ዘምጽእ እዩ። ሃገርና ኤርትራ ኣብ'ዚ እዋን'ዚ ሕሉፍ ውልቃዊ ምልኪ መለሰይኣ ኮይኑ፤ መራሕ ደውላ (state) ድማ ምሉእ ስልጣን ዝበሓተ ኮይኑ ይርከብ። ደረት ትካላት ስልጣን ምስ ዘይህሉ፡ ውልቃዊ ኣገዛዝኣ ንትካላዊ (Institutional) ስርዓት ኣገዛዝኣ ይትከእ። ከምዚ ምስ ዝኸውን ድማ ካብ'ቲ ዓብላሊ ኮይኑ ዘሎ ፈጻሚ ኣካል ተሓታትነት ምጥላብ ዘይግብራዊ ይኸውን። ኣብ ከምዚ ኩነታት ደውላን መንግስትን ሓደ ኮይኑ ደሞክራሲያዊ ኣመሓዳድራ ዘይከኣል እዩ። እቲ ብዝያዳ ዘስግእ ግን መንግስቲ ምስ ዝወድቑ፡ ምውዳቕ ከኣ ስለ ዘይተርፍ፡ ደውላ ምስ'ቲ መንግስቲ ይወድቑ። ተካእቲ ናይ'ቲ ደውላ ትካላት (state institutions) ስለ ዘይህልዉ ከምዚ ሶማል ኮይኖቶ ዘላ ናይ ስልጣን ህጓፍ ከሰዕብ ይኸእል። ኣብ ኤርትራ፡ ኣብ ርእሲ እዚ ዝተጠቐሰ ዝሰመረ ተቐቐሚ ሓይሊ ብዘይምህላዉ ነቲ ስግኣት ብዝያዳ ኣገጹሊሕዎ ድማ ይረኣ።
2. ሃገራዊ ሓድነት ኣብ ሓደጋ፡- ኣኼባኛታት ውድቀት ናይ ደውላ ኣብ ምህናጽ ሃገር (nation building) ሓደገኛ ሳዕቢን ከም ዘምጽእ ዘትዮም። ሃገር ተሃንጻ ክትባሃል፡ ትካላት መንግስቲ ተቐድዮም፡ ንብዙሕነት ሕብረተ-ሰብ ዘወሃህዱ ምስ ዝኾኑ እዩ። ኣብ ቅዋማዊ ስርዓትን ግዝኣተ- ሕግን ዝገደሎ ኩነታት ግን፡ ሓይሎ ወገናት ህዝቢ ኤርትራ ነዚ ብዓመጽ ዝገዝእ ዘሎ

ጉጅለ ናቶም ጠቕምን ረብሐን ከምዘይሕሉ ጌሮም ይወስድዎ። ወይ ድማ ናይ ሓደ ዝተፈልየ ወገን ረብሐ ከም ዝሕሉ ገሮም ይወስድዎ። ከምዚ ዓይነት ኣተሓሳስባ ግን ዋላ ምሉእ-ብምሉኡ ኣብ ክወን ኩነታት ዝተመርኮሰ እንተዘይኮነ ሓደ ሸነኽ/ወገን ኣብ ጉዳይ ሃገሩ ምሉእ ውክልናን ተሳታፊነትን ምስ ዝንፈጎ ከምዚ ዓይነት ዝምባሌ ምህላወ ዘገርም ኣይኮነን። ኩሉ ሸነኽት ኤርትራ ምናልባት ብሓደ ግዜ ቁጠዕኡ ኣየርእን ይኸውን። እዚ ጉዳይ ብግቡእ እንተ ዘይተኣልዩ ግን፡ ናይ ሕድሕድ ምጽባእን ጠቕሚን ኣኸቲሉ ንሃገራዊ ሓድነት ኣብ ሓደጋ ዘውድቕ እዩ። ነዚ ሕገ-ኣልቦ ዝኾነ ገዛኢ ስርዓት ንምቕያር ከኣ ዓንቃፊ ክኸውን እዩ። ኤርትራ ነጻነት ድሕሪ ምርካባ፡ ንሃገራዊ ሓድነት ዘስግኡ ምልክታት ክራኣዩ ጸኒሖም ኣሎዎ። ኩሎም ሃገራዊያንን መራሕቲ ዝተፈላለዩ ወገናትን ፤ እዚ ጉዳይ ብግቡእ ክእለን ሓድነትና ክሕሎን ጽዑቕ ጎስጓጎት ምግባር ክድልዮም እዩ። ኣብ ዲያስፖራ ዘሎና ኤርትራውያን ንፍትሕን ነጻነትን ኣንጻር እዚ ኣረመኔ ውልቀ-መላኺ ስርዓት ጠጠው ኢልና ኢና። ኣብ ደገ ኳንካ ጭርሖ ነጻነትን ፍትሕን መጎተን ምልዓል ግን ደሞክራሲያዊ ለውጢ ንምምጻእ ኣኻሊ ኣይኮነን። ኣብ ማእከላይ ምብራቕ እንተ ረኤና ጭርሖታት ነጻነትን ፍትሕን ተቐሊሖም እዮም። ደሞክራሲያዊ ስርዓት ተኪሎም ኢልካ ምዝራብ ግን ኣይከኣልን። እዚ ሓደ ካብ'ቲ ክንመሃረሉ ዘሎና ተመኩሮ ይኸውን። ንቕድሚት ከሰገሞና ዝኸለል ኣብ ምጽውዋርን ምትእምማንን ዝተመርኮሰ ሓባራዊ ሓዘል ፖለቲካዊ ምንቅስቃስ ምስ እነረጋግጽ እዩ።

3. ሃገራዊ ጸጥታ ኣብ ሓደጋ፤

ኣኼባኛ ኣብ ኤርትራ ብድኹም ኣመሓዳድራ ምኽንያት ሃገራዊ ጸጥታ ኣብ ሓደጋ ተሳጢሖ ከም ዘሎ ተገንዚቡ። ድኸመት ኣመሓዳድራ ሰለስተ ኣብነታት ብምጥቃስ ብዝርዝር ዘትዩሉ። እቲ ቀዳማይ ረጅሒ መሰል ዜጋ ዘይምህላወ እዩ። ዜግነት ክበሃል እንከሎ ናይ መንነት ወረቐት ምሓዝ ጥራይ ኣይኮነን። ዜጋ ኣብ ጉዳይ ሃገሩ ምስ ዝዋሳእ እዩ። ኣብ'ዚ እዋን እዚ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ውሳኔታት ጉዳይ ሃገሩ ተኻፋሊ ኣይኮነን ዘሎ። መንእሰይ ሰብኣዊ መሰላቱ ስለ ዝተጋህሰ ብዋሕዚ ይሰደድ ኣሎ። ዜጋታት ብዘይ ፍርዲ ንነዊሕ ግዜ ኣብ ማሕዩር ይዳጎኑ። ህዝቢ ሓሳቡ ከይገልጽ ኣፉ ተሎጊሙ። ነጻ ፕረስ የሎን። እዚኦም ከም ኣብነት ክጥቀሱ ዝኸለሉ እዮም። ኣብ'ዚ እዋንዚ ኤርትራ ናይ ገዛኡ ዳኣ እምበር ሃገር ናይ ዜጋታታ ኣይኮነትን። እቲ ካልእ ሸግር ናይ ኣመሓዳድራ ድማ ድኹም ኣታኣላልያ ናይ ሃገራዊ ኣገልግሎት እዩ። መንእሰያት ኤርትራ ብቲ ገደብ ዘየብሉ ኣተኣላልያ ሃገራዊ ኣገልግሎት ተበሳጭዮም ብብዝሒ ሃገር ራሕራሖም ንስደት ይጓዛዙ ኣሎው። ብመዐቀን-ሚእታዊት ፡ ኤርትራ ዝለዓለ ቁጽሪ ስደተኛታት ዝወጹዎ ሃገር እዩ። ኣብ ዝሓለፉ ዓሰርተ ዓመታት ብኣሸሓት ዝቐጸሩ ኤርትራውያን ናብ ስደት ኣምራሖም ኣሎው። ብዙሓት ካብዚኣቶም ወታሃደራዊ ኣገልግሎት ገዲፎም ዝወጹ እዮም። ሃገራዊ ኣገልግሎት ከም መደብ ጸጥታ ሃገር ከደልድል ዝግብኡ ዝነበረ ጸረ-ሃገራዊ ጸጥታ ኮይኑ ይርከብ ኣሎ።

ኣብ ሃገርና ዘሎ ቁጠባዊ ዝሕተላ እውን ሓደ ካብ'ቲ ስግኣት ዝፈጥር ኩነታት እዩ። ኤርትራ ኣብ ቀርኒ ኣፍሪቃ ብዘይካ ሶማሊያ ዝተሓተ ፕሮክፐታ ዘሎዎ ኮይና ሕጽረት መግቢ'ውን ጎሊሖ ዝረኣየላ ሃገር እዩ። ኣብ ኢርትራ ዝኣክል መኣዛ ዘሎዎ መግቢ ዘይረክብ ቁጽሪ ህዝቢ ውሑድ ከም ዘይኮነ ኣምነስቲ ኢንተርናሽናል ይሕብር። ውልቀ-መላኺ ስርዓት ተልመደናዊ (Amateurish) ናይ ወጻኢ ኣቋም (Foreign policy) ብምክታል ንሃገራዊ ጸጥታ ኣዳኺሙ ኤርትራ ካብ ሕብረተ-ሰብ ዓለም ተነጺላ ኣደዳ ማዕቀብ ኮይና ትርከብ።

4. ምምካት ናይ ፍርሒ ባህሊ፤

ኣኼባኛ ብዛዕባ ምትእትታው ናይ ፍርሒ ባህልን፡ ኣብ ሃገራዊ ጥምረትን ምውህሃድን ዘስዕቦም ጉዳይታትን ኣትኩሩ ዘትዩ። ሓደ ካብ'ቲ ዘገርም ነገራት ኣብ ኤርትራ ዘሎ ምልካዊ ስርዓት ናይ ፍርሒ ባህሊ ብምፍጣር ህዝቢ ዝጉዕጸጸሉ መሳርሒ ገደብ ኣሎ። ኣብ ስደት (Diaspora) ዘሎው ኤርትራውያን ከይተረፉ ፍርሒ ውሒጥም ይርከቡ። ዋላ እቲ ምሁር ኣካል እውን ካብ ናይ ፍርሒ ባህሊ ነጻ ኣይኮነን። ምዕባል ናይ ፍርሒ ባህሊ ካብ ገድሊ ጀሚሩ ከም መሳርሒ ክኸውን ዝጸንሐ ኮይኑ፡ ድሕሪ ነጻነት ህግደፍ ናብ መድረኽ ራዕይ ኣደይብዎ። ነዚ ኩነታት'ዚ ምቕያር ናይ ሓባር ቃልሲ ምክያድ ከድሊ እዩ። ናይ ፍርሒ ባህሊ ብግሉጽነት፣ ተጻዋርነት፣ ጠቓሚ ዘተ፣ ንጹር ኣተሓሳስባ፣ ምትእምማንን ናይ ሓባራዊ ምክብባርን ባህሊ ምትካእ የድሊ። ዘተ ምክብባር ዝገደሎ ዝርርብ ምስ ዝኸውን ካብ'ቲ ናይ'ቲ ዓማጺ መንግስቲ ዘይእዱብ ጠባያት ብዙሕ ዝፍለ ኣይከውንን። ብማህሰይቲ ሃገራዊ ሓድነትን ደሞክራሲያዊ ባህልን፡ ሃገርና ናብ ሶማሊያ ዘላቶ ኩነታት ትዝምብል ኣላ እንተተባህለ ምግናን ኣይኮነን።

ዕላማ አኼባኛታት፤

ዝኣከበና ዕላማ ሓድሽ ፖለቲካዊ ወይ ድማ በርጌሳዊ ማሕበር ንምቕም ኣይኮነን። ንሕና ከም ግዝያዊ ጉጅለ (Adhoc Group) ዝተኣኸኸብና፡ ብሓፈሽኡ ሃገራዊ ዘተ ዝጥጥዓሉ መንገዲ ንምድላይ ብፍላይ ድማ ሃገርና ካብ'ዚ ኣንጻላልዩዎ ዘሎ ህምት ክትወጽኡ እትኸእል ሓባራዊ ዘተ ናይ ፖለቲካውን በርጌሳውን ማሕበራት ንምድላው ዝሃቀነ እዩ። ቀንዲ ዕላማና እምበኣርከስ ኣኼባታት፤ ሰሚናራትን ዋዕላን ብምክያድ ጥጡሕ ዝኾነ ናይ ደሞክራሲያዊ ዘተ መድረኽ ምድላው እዩ። ጉጅለና ነጻ ዝኾነ ኣታሓሳስባ መስመር ሒዞ ክጓዓዝ እዩ። ከምኡ'ውን ቁጽሪ ኣባልነትና ንክስሰን ክፉት ዕድል ክህሉ ውሲኑ።

ኣዚ ግዝያዊ ጉጅለ (Adhoc Group) በዚ ሕጂ ዘሎዎ ቅርጺ “ኤርትራውያን ንምጥጣዕ ሃገራዊ ዘተ” ተባሂሉ ይጽዋዕ። እንብህን ዕላማ ንኹሎም ግዳሳት ኤርትራውያን ዝሓቁፍ ሃገራዊ ዋዕላ ንምግባር እዩ። ዝኣክል ምቅርራብ ምስ ተገብረ፡ ልሉያትን ኪኢላታትን ደቂ-ሃገር ዓዲምካ፡ ብዛዕባ ዘሎ ኩነታት ሃገርን መንገዲ ለውጥን፤ ንመጻኢ ቅርጺ ደሞክራሲ ኤርትራ ዝሕግዝ መደረታትን ምቕራብ እዩ። ኣብ ጉዕዞ ብዛዕባ እቶም ዝቐረቡ ሓሳባት ሰፊሕ ክታዓት ድሕሪ ምክያድ፡ ኩሎም ተሳተፍቲ ፖለቲካውያን ውድባትን በርጌሳዊ ማሕበራትን ዝተሰማምዑሉን ዝተቐበሉዎን መትከላትን ለበዋታትን ሓዘል ኣዋጅ ይወጽእ።

ተሳተፍቲ ኣኼባ፤

ዶክ: ዑቕባዝጊ ዮውሃንስ

ዶክ: ኣፈወርቂ ጳውሎስ

ዶክ: ኪዳነ መንግስታኣብ

ዶክ: ግርማይ ነጋሽ

ዶክ: መንታይ መስመር

ዶክ: ዮዕብዮ ወልደማርያም

ኣቶ: ተኸላይ ኣብራሃ

ኣቶ: ተስፋ-ጊዮርጊስ ገብረስላሴ

ዶክ: ኣንገሶም ኣጽባሃ**

ኣቶ: ኣማኒኤል ሕድራት**

ኣቶ: ተወልደ እስቲፋኖስ**

ሰለስተ ኣስማቶም ክጥቀስ ዘይደለዩ ምሁራት ኤርትራውያንን

ኣብ ጎድኒ ኣስማቶም ** ምልክት ዘሎዎም ሓሳብን ርእይቶን ንኣኼባ ብጽሑፍ ዝሰደዱ እዮም።